

N:o 57.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning om ecklesiastika byggnadslånekassor; gifven Stockholms slott den 31 december 1902.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden vill Kungl. Maj:t härmed inhämta Riksdagens yttrande öfver närlagda förslag till förordning om ecklesiastika byggnadslånekassor; viljande Kungl. Maj:t efter mottagandet af Riksdagens svar företaga den slutliga pröfningen af samma förslag.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Carl von Friesen.

Förslag

till

Förordning om ecklesiastika byggnadslånekassor.

I Kap.

Om byggnadslånekassas uppgift och lånerörelse.

1 §.

För hvart och ett af rikets stift, med undantag af Lunds och Visby, skall inrättas en ecklesiastik byggnadslånekassa, för hvilken särskildt reglemente af Kungl. Maj:t fastställles, med iakttagande af de i denna förordning angifna grunder.

Byggnadslånekassan för Växjö stift omfattar jämväl de bostadsboställen inom Lunds stift, hvilkas innehafvare ej äro delägare i skånska prästerskapets byggnadskassa.

2 §.

Byggnadslånekassa skall hafva till uppgift att anskaffa samt till byggnadsskyldiga präster och pastorat eller församlingar utlåna penningar till bestridande af kostnader å laga hus vid bostadsboställen i de fall, som närmare omförmålas i 20 §, 21 § och 74 § 3 mom. af ecklesiastik boställsordning, så ock att öfvervaka vård och underhåll af sådana laga hus samt tillse, att nybyggnad eller förbättring, för hvilken lån ifrågakommer, utföres på ändamålsenligt och för hvarje särskildt boställe lämpligt sätt, äfvensom föranstalta om brandförsäkring, som i 24 § 1 mom. af nämnda boställsordning sägs.

3 §.

Lån beviljas till bestridande af det kostnadsbelopp, synerätt för hvarje särskildt fall bestämmer. Då fråga är om lån till boställshafvare, skall härtill

läggas byggnadslånekassans utgift för brandförsäkring, men äfven iakttagas att, om nybyggnad eller förbättring skett i följd af eldskada, skäligt afdrag göres för den ersättning, som genom brandförsäkring kunnat beredas.

Vid lånets utbetalning till byggnadsskyldig afgifver denne förbindelse, affattad enligt reglementets bestämmelser.

Boställshafvare må kunna erhålla förskott å lånet, såvida han därför ställer fullgod säkerhet.

4 §.

Har boställshafvare fått lån sig beviljadt till bestridande af kostnad, som det ålagts honom att till företrädare utgifva, må detta lån icke lyftas, förr än styrkt blifvit, att företrädaren erhållit godtgörelse eller medgifvit lånets utbetalande.

5 §.

De af byggnadslånekassa utlämnade lån återgäldas genom annuiteter, hvilka skola så beräknas, att de godtgöra kassans ränteutgifter och amortera det utlånade kapitalet under tid, som motsvarar den antagna varaktigheten af den nybyggnad eller förbättring, för hvars kostnad lånet beviljats. Närmare bestämmelser härom meddelas i reglementet.

6 §.

Afgift, som belöper å boställshafvares lån, skall vederbörande uppbördsmän för prästlönemedlen å tid, som i reglementet angifves, till kassan inbetala af de församlingsavgifter, han för boställshafvarens räkning uppburit.

7 §.

Därest, efter det lån för nybyggnad eller förbättring å boställe blifvit från byggnadslånekassa lämnadt, samma boställe förklaras icke vidare skola utgöra bostadsboställe vid den prästerliga befattning, med hvilken det dittills varit förenadt, skall den vid denna tid oguldna del af nämnda lån godtgöras kassan i den ordning, Kungl. Maj:t för hvarje särskildt fall bestämmer.

8 §.

Till gäldande af byggnadslånekassas förvaltningskostnader erlägges af hvarje byggnadsskyldig innehafvare af bostadsboställe, som kassan afser att omfatta, samt af hvarje pastorat eller församling, som för dylikt boställe ingått i kassan, en årlig afgift, hvarom reglementet närmare bestämmer, dock till belopp af högst tio kronor. Hvad som kan erfordras utöfver dessa medel godtgöres af prästerskapets lönerogleringsfond till belopp, som Kungl. Maj:t för hvarje kassa fastställer.

9 §.

Byggnadsskyldighetsavgifter, som enligt 78 § af ecklesiastik boställsordning för boställe inflyta, bokföras såsom detta boställes tillgång att vid blifvande nybyggnad af boställshafvares laga hus användas i den ordning, reglementet fastställer.

Hvad af byggnadslånekassas årliga inkomster icke erfordras till täckande af omedelbart förestående utgifter göres räntebärande enligt närmare föreskrifter i reglementet.

10 §.

För anskaffande af medel till utlåning äger byggnadslånekassa upptaga lån mot reverser eller tryckta, endast från kassans sida uppsägbara, obligationer, hvarom närmare bestämmelser meddelas i reglementet.

II Kap.

Om hufvudmän.

11 §.

Hufvudmän för byggnadslånekassa äro alla byggnadsskyldiga innehafvare af bostadsboställen, som kassan afser att omfatta, äfvensom de pastorat eller församlingar, som för dylika boställen ingått i kassan.

III Kap.

Om styrelse.

12 §.

Byggnadslånekassa företrädes af en styrelse, bestående af minst tre ledamöter och lika många suppleanter. Antalet fastställs för hvarje kassa i dess reglemente.

En af ledamöterna jämte suppleant för denne förordnas af Kungl. Maj:t. De öfriga skola af kassans hufvudmän kontraktswis väljas i den ordning, som, jämte sättet för valets kungörande, bestämmas i reglementet.

13 §.

Val af ledamöter sker för fyra år, räknade från och med den 1 maj näst efter valet. Hälften af antalet eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften, afgår dock efter lottning, som inför styrelsen verkställs, vid slutet af andra arbetsåret efter det denna förordning vunnit tillämpning.

Utträder ledamot före utgången af den tid, för hvilken han är vald, afser val af ny ledamot i stället för den utträdande endast den tid, som för honom återstår.

Suppleanter väljas hvarje gång för två år.

Afgående ledamot eller suppleant kan återväljas.

14 §.

Styrelsen utser bland sina valda ledamöter för hvarje år ordförande och vice ordförande.

Är vid sammanträde hvarken ordföranden eller vice ordföranden närvarande, föres ordet af den, som därtill af de tillstädeskomna utses.

15 §.

Styrelsen är behörig att fatta beslut, då minst tre medlemmar äro tillstädes.

Såsom styrelsens beslut gäller den mening, om hvilken vid sammanträde de flesta röstande sig förenat, men vid lika röstetal den mening, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i afgörande af fråga, som afser hans enskilda rätt.

Vid styrelsens sammanträde föres protokoll, hvilket senast vid näst följande sammanträde justeras.

16 §.

Styrelsen skall hafva sitt säte i stiftsstaden.

17 §.

Styrelsen äger att själf eller genom befullmäktigadt ombud öfverklaga vid ekonomisk besiktning eller husesyn meddeladt beslut, som kan på byggnadslånekassans rätt inverka, samt jämväl eljest å kassans vägnar söka, kära och svara i förekommande fall.

18 §.

Byggnadslånekassas namn tecknas af den eller de styrelseledamöter, som af styrelsen därtill utses.

Skriftlig handling, hvilken för kassan utfärdas, skall vara underskrifven å dess vägnar, med utsättande af dess benämning äfvensom af deras namn, hvilka verkställt undertecknandet. Är sådan handling ej behörigen underskrifven å kassans vägnar, vare de, som handlingen underskrifvit, för hvad sålunda slutits ansvariga, en för alla och alla för en såsom för egen skuld.

19 §.

Vid fullgörande af sitt uppdrag skall styrelsen ställa sig till efterrättelse, förutom bestämmelserna i denna förordning och byggnadslånekassans reglemente, icke blott hvad beträffande byggnadslånekassa ytterligare är i ecklesiastik boställsordning stadgad, utan afven de särskilda föreskrifter, som af hufvudmännen i behörig ordning meddelats och ej strida mot allmän lag eller författning.

20 §.

Till tjänsteman hos byggnadslånekassan förordnar styrelsen en kamrerare, hvilken skall bo i stiftsstad.

Kamrerarens åligganden och löneförmåner bestämmas i reglementet.

21 §.

Öfver byggnadslånekassas inkomster och utgifter föras för hvarje ecklesiastikår noggranna räkenskaper, hvilka inom den 1 därpå följande augusti skola jämte fullständigt bokslut vara till granskning färdiga.

22 §.

Styrelsens medlemmar åtnjuta för sitt uppdrag icke annan godtgörelse än resekostnads- och traktamentsersättning enligt grunder, som i reglementet fastställas.

IV Kap.

Om revision.

23 §.

För granskning af styrelsens förvaltning och byggnadslånekassans räkenskaper utse hufvudmännen årligen tre revisorer och tre suppleanter för dem, hvarjämte Kungl. Maj:t äger förordna ett ombud att i revisionen deltaga.

24 §.

Efter kallelse af styrelsen skola revisorerna senast den 1 augusti sammanträda, hvarvid skola tillhandahållas af styrelsen afgifven berättelse angående förvaltningen afvensom alla öfriga för revisionen erforderliga handlingar. Revisionen skall vara afslutad och berättelsen däröfver till styrelsen aflämnad före den 15 i samma månad. Revisionsberättelsen jämte styrelsens förklaring öfver möjligen gjorda anmärkningar skall styrelsen i god tid före den 15 september i tryck tillställa kassans hufvudmän.

25 §.

Revisor skall under den tid, hans uppdrag afser, äga ständig tillgång till byggnadslånekassas alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af honom begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

26 §.

Hafva revisorer i sitt utlåtande mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik i förvaltningsberättelsen eller räkenskaperna meddelad uppgift, eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat grof vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, byggnadslånekassan ansvariga för all därpå uppkommande skada, en för alla och alla för en. Ej må dock talan härom anställas, sedan två år förflutit, från det revisorernas berättelse för hufvudmännen framlades.

27 §.

Arfvode till revisorerna utgår med belopp, som i reglementet bestämmes.

V Kap.

Om hufvudmännens sammanträden.

28 §.

Utom beträffande styrelseval utöfvas hufvudmännens rätt att deltaga i handhafvandet af byggnadslånekassas angelägenheter å allmän stämma. Pastorat eller församling, som ingått i kassan, utöfvar denna sin rätt genom ombud, utsedt å kyrkostämma.

Å hufvudmännens stämma tillkommer en röst hvarje röstberättigad, som anmält sig till deltagande i förhandlingarna. Röstberättigad äge sin talan på annan röstberättigad genom fullmakt öfverlåta; dock må ingen på grund af sådan fullmakt föra talan för mer än en röstberättigad.

29 §.

Ordinarie stämma hålles i stiftsstad en gång hvarje år inom slutet af oktober månad å dag, som i reglementet bestämmes.

30 §.

Stämma öppnas af styrelsens ordförande, hvarefter företages val af ordförande vid stämman.

31 §.

Å ordinarie stämma skola förekomma:

- 1:o) föredragning af styrelsens och revisorernas berättelser angående förvaltningen under senast förflutna räkenskapsår äfvensom styrelsens skriftliga förklaring öfver möjligen gjorda anmärkningar;
- 2:o) afgörande af fråga om ansvarsfrihet åt styrelsen för dess förvaltning;
- 3:o) val af revisorer och suppleanter för dem; samt
- 4:o) handläggning af ärende, som i öfrigt af styrelsen eller eljest till stämman hänskjutits.

32 §.

Beviljas icke ansvarsfrihet åt styrelsen, skall talan å dess förvaltning till domstol instämmas inom tre månader från den dag, stämman afslutades. Försittes den tid, och har ej styrelseledamot gjort sig skyldig till handling, som efter allmän lag är straffbar, vare från ansvar fri.

33 §.

Styrelsen eller revisorerna må kalla hufvudmännen till extra stämma. Sådan stämma skall ock af styrelsen utlysas, då det för uppgifvet ändamål skriftligen begäres af minst tio hufvudmän.

Vid extra stämma får ej till afgörande företagas ärende, som ej varit i kallelse till stämman angifvet.

34 §.

Kallelse till stämma kungöres, på sätt reglementet bestämmer, tre gånger, sista gången minst fjorton dagar före stämman.

35 §.

Såsom stämmas beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvits, och vid lika röstetal den mening, ordföranden biträdt.

Val skall ske med slutna sedlar; vid lika röstetal afgöres valet genom lottning.

36 §.

Vid stämma skall ordföranden låta föra protokoll, utvisande, hvilka vid stämman närvarit och hvilka beslut där blifvit fattade. Stämman utser två af de närvarande att jämte ordföranden å viss dag justera protokollet, som fjorton dagar efter stämman skall vara för hufvudmännen tillgängligt.

VI Kap.

Tillämpningsbestämmelser.

37 §.

Denna förordning träder i kraft från och med den 1 maj 1906; skolande för hvarje byggnadslånekassa å tid, som Kungl. Maj:t vid utfärdande af reglemente för kassan bestämmer, val af styrelse förrättas i enlighet med de beträffande styrelseval i reglementet gifna föreskrifter.

38 §.

Göres framställning om denna förordnings tillämpning jämväl å bostadsboställe inom Visby stift, äger Kungl. Maj:t att öfver framställningen besluta och därvid, såvida densamma bifalles, föreskrifva, i hvilken byggnadslånekassa bostället må ingå.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 december 1902.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
 Statsråden: ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 WESTRING,
 RAMSTEDT,
 BERGER,
 MEYER,
 VON FRIESEN.

1:o.

Angående
 ecklesiastika
 byggnadslåne-
 kassor.

Departementschefen, statsrådet von Friesen, anmälde i underdånighet det af särskilda kommitterade utarbetade förslag till förordning om ecklesiastika byggnadslånekassor jämte vederbörande myndigheters däröfver afgifna utlåtanden; och åberopade departementschefen hvad han härutinnan yttrat vid föredragning af förslaget till ecklesiastik boställsordning, hvarjämte han, med förmälan att han låtit i vissa delar något omarbета ifrågavarande förslag till förordning om ecklesiastika byggnadslånekassor, ytterligare anförde:

»Föreliggande förslag till förordning om ecklesiastika byggnadslånekassor afser, att för hvarje stift inom riket, med undantag af Lunds stift och Visby stift, skall inrättas en byggnadslånekassa, för hvilken särskildt reglemente af Eders Kungl. Maj:t fastställes. Hvad Visby stift angår, har

det syns kommittén mindre lämpligt, att en särskild kassa anordnades för detta lilla stift, hvarest prästerskapet är befriadt från all byggnadsskyldighet å sina bostadsboställen. Anledningen till att Lunds stift undantagits är, att boställshafvarne där i allmänhet äro delägare i skånska prästerskapets byggnadskassa och att, enligt kommitténs antagande, det icke skall möta några öfvervinneliga svårigheter att åt de få boställshafvare, som nu icke äro delägare i denna kassa, — nämligen de präster, hvilkas boställen äro belägna i provinsen Blekinge eller i stad inom provinsen Skåne, samt nio komministrar på skånska landsbygden — bereda lånerätt i skånska byggnadskassan. Kommittén har emellertid icke afsett, att dessa sistnämnda präster och pastoraten inom Visby stift skola ovillkorligen vara uteslutna från lånerätt i byggnadslånekassa, utan föreslagit, att Eders Kungl. Maj:t på framställning af omförmälda präster eller pastorat skall äga besluta, huruvida tillträde till någon befintlig byggnadslånekassa må dem medgifvas och, såvida framställningen bifalles, därvid tillika föreskrifva, i hvilken kassa dessa byggnadsskyldige må vinna inträde. Bestämmelse i detta sistnämnda hänseende är meddelad i 38 §.

Kommitténs förslag, så vidt angår prästerna på landet i Blekinge och komministrarna på skånska landsbygden, kan jag icke biträda. Då nu gällande bestämmelser om skyldighet för boställshafvare att själf, mot rätt till godtgörelse genom årsberäkning, bekosta nybyggnad af laga hus å bostadsboställe borttagits och ersatts med stadgande, att kostnaden skall täckas genom lån från byggnadslånekassa, synes det vara nödvändigt eller åtminstone i sin ordning, att vid den nya boställsordningens trädande i kraft lånerätt i någon viss kassa ock må vara ifrågakomna boställshafvare, likaväl som alla andra, tillerkänd, och detta så mycket hellre, som eljest öfver hufvud taget inga normer funnes till reglerande mellan de olika innehafvarne af ett och samma boställe af dem åliggande nybyggnadsskyldighet. Om således, såsom lämpligast torde vara, någon af de föreslagna lånekassorna öppnas för ifrågavarande boställshafvare, synes Växjö stifts lånekassa i främsta rummet böra komma i fråga. Hvad nu anförts gäller naturligtvis icke för boställen i stad, men då förslaget medgifver stadsförsamling i andra provinser rätt att upptaga lån i byggnadslånekassa, synas städerna i Skåne och Blekinge ej böra härutinnan sättas i någon undantagsställning. I enlighet med hvad jag nu anført torde till förslagets 1 § böra göras ett tillägg af innehåll, att byggnadslånekassan för Växjö stift skall omfatta jämväl de bostadsboställen inom Lunds stift, hvilkas innehafvare ej äro delägare i skånska prästerskapets byggnadskassa. Förslagets 38 § skulle då komma att afse endast boställen inom Visby stift, därvid affattningen torde tydligare, än som skett, an-

gifva, att den i paragrafen åsyftade framställningen icke behöfver göras af pastoraten eller församlingarna samfaldt. Tillägget i 1 § föranleder äfven att, där i några paragrafer ordet »stiftets» användts såsom bestämning till byggnadsskyldiga, antingen detta ord utelämnas (2 §) eller ock lydelsen något ändras (11 §).

I 2 och 3 §§ af förslaget hafva gjorts tillägg, grundade på anmärkningar, som af kammarkollegium härutinnan framställts. I öfrigt hafva i 3 § orden: »vid arbetets godkännande» uteslutits, enär i ett af de fall, som afses i 74 § 3 mom. boställsordningen, sådant godkännande ej ifrågakommer.

Enär, såsom kammarkollegium erinrat, hvad i 4 § stadgats om lån för bestridande af nybyggnadskostnad äfven torde böra gälla om lån, som under liknande förhållanden beviljats till bestridande af kostnad för förbättring, har denna paragraf i öfverensstämmelse därmed ändrats.

Att byggnadslånekassas förvaltningskostnader böra gäldas, så vidt möjligt, af kassans egna tillgångar, anser kammarkollegium vara obestriddligt. Kollegium förutser emellertid, att i början af en kassas verksamhet dylika tillgångar sannolikt icke komma att förefinnas och att det därför skall blifva nödigt att till en början och så länge nämnda förhållande fortfarande på annat sätt anskaffa medel till förvaltningskostnadernas bestridande. Det har syns kollegium, att för sådant ändamål åtminstone någon mindre afgift billigtvis borde kunna utkrävas af kassans delägare, utan att dessa behöfde känna sig därpå oskäligt betungade, samt att, först i den mån tillräckliga medel på nu antydda sätt ej kunde åstadkommas, prästerskapets löneregleringsfond borde anlitas. Denna mening finner jag vara riktig, och i 8 § bör således, enligt min åsikt, stadgas, att hvarje byggnadsskyldig innehafvare af bostadsboställe, som kassan afser att omfatta, och hvarje pastorat eller församling, som för dylikt boställe ingått i kassan, skola erlägga en årlig förvaltningsavgift, samt att hvad som kan erfordras därutöfver godtgöres af prästerskapets löneregleringsfond till belopp, som Eders Kungl. Maj:t för hvarje kassa fastställer. Närmare bestämmelser rörande omförmälda afgift synas lämpligen kunna meddelas i reglementet; dock torde ett maximum af tio kronor här böra fastställas.

Med instämmande i hvad af ett par myndigheter hemställts därom, att anledning ej finnes att från deltagande i val af styrelse utesluta de pastorat eller församlingar, som äro hufvudmän i kassan, har jag i 12 § utbytt orden: »stiftets för bostadsboställen byggnadsskyldiga prästerskap» mot »kassans hufvudmän».

Hvad i 24 § föreskrifvits därom, att revisionsberättelsen skall delgifvas stiftets prästerskap, synes vara mindre egentligt, enär inom stiftet många

präster finnas, särskildt i städerna, som icke äro byggnadsskyldiga och således icke äga lånerätt i kassan. Däremot torde det vara lämpligt, att alla kassans hufvudmän få revisionsberättelsen sig tillställd, därvid det synes enklast, att tillställandet sker direkt genom styrelsens försorg. I öfverensstämmelse därmed är 24 § omredigerad.

Då i fråga om första styrelsevalet hinder kan möta att därom meddela förordnande så tidigt, att valet kan hållas under året näst före förordningens trädande i kraft, torde i 37 § orden: »under näst föregående år» böra uteslutas.

Några andra i förslaget gjorda smärre ändringar äro antingen grundade på skäl, som kammarkollegium åberopat (se 28 §), eller afsedda att utgöra allenast redaktionella förbättringar (se 5, 13 och 34 §§).

Förevarande författningsförslag synes mig otvifvelaktigt tillhöra Konungens administrativa lagstiftning och således icke vara af beskaffenhet att böra af Eders Kungl. Maj:t afgöras gemensamt med Riksdagen, men med afseende å det nära samband, hvori det står till förslaget om ecklesiastik boställsordning, torde angeläget vara att erfara Riksdagens uppfattning i fråga om förslaget, innan Eders Kungl. Maj:t fattar slutligt beslut.»

Sedan departementschefen härefter uppläst det omarbetade förslaget till förordning om ecklesiastiska byggnadslånekassor, hemställde han, att Kungl. Maj:t måtte genom nådig proposition inhämta Riksdagens yttrande öfver detta förslag och afvakta Riksdagens svar, innan Kungl. Maj:t företog den slutliga pröfningen af förslaget.

I denna hemställan instämde statsrådets öfriga ledamöter.

Hans Maj:t Konungen behagade i nåder bifalla hvad departementschefen hemställt; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af innehåll, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Gustaf Norström.